

Učebné osnovy školského vzdelávacieho programu – predmet: Vlastiveda

1.

Názov predmetu	Vlastiveda
Časový rozsah výučby	2 hodiny týždenne, spolu 66 vyučovacích hodín
Ročník	Štvrtý
Škola (názov, adresa)	Základná škola M. Kukučina, , 026 01 Dolný Kubín
Názov ŠkVP	Škola úspešného života
Stupeň vzdelania	primárne
Dĺžka štúdia	1 rok
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk
Iné	štátna škola

2. Charakteristika predmetu

Vlastiveda je predmetom, ktorý skúma reálny svet, v ktorom sa žiak bezprostredne pohybuje. V krátkosti to môžeme nazvať ako objavovanie reálneho sveta žiakmi v určitom čase a priestore, vzájomné ovplyvňovanie sa človeka a prírody. Práve čas a priestor sú chápané ako základné kategórie spoločenského života, ktorými si ľudia môžu odovzdávať svoje informácie. Je v nich sprostredkovaný aj rozdielny život ľudí v jednotlivých kultúrach. Súčasťou vlastivedy je spoznávanie minulosti, vzácnych predmetov, ktoré nám vypovedajú o živote našich predkov, ale aj významných osobností. Hlavnou úlohou je vnímať, spoznávať a vytvoriť si kladný vzťah ku krajine, v ktorej žiak žije.

3. Ciele vyučovacieho predmetu

Výučba vlastivedy v 4. ročníku ZŠ je zameraná na zážitkové poznávanie oblastí Slovenska. Pre žiakov je pri tom dôležité orientovať sa na mape, vedieť čítať mapu s porozumením a rozprávať o obrázkoch, fotografiách, porovnávať jednotlivé oblasti s krajom, v ktorom žiak žije. Jej hlavným cieľom je podporovať chuť učiť sa, získavať zaujímavé informácie, triediť ich, využívať v kontextových situáciách. Rozvíjať schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať, všímať si priestor, v ktorom žijeme a jeho premeny, prejavovať záujem o spôsob života ľudí v blízkom okolí (v triede, škole, obci) a vedieť spolupracovať. Akceptovať ľudí, ktorí prišli na Slovensko z iných štátov a naučiť sa ich tolerovať. Súhrn cieľov:

poznať priestor, v ktorom žiak žije, orientovať sa v priestore a čase,
orientovať sa v mape, narábať s vekuprímeranými historickými prameňmi,
rozvíjať si vzťah ku krajine a spoločnosti prostredníctvom príbehov,
rozprávok, rozvíjať schopnosť využívať poznatky a zistenia zo svojich
skúseností, pozorovaní,
objavovaní,
vnímať vzťah prírody a človeka, vzájomné ovplyvňovanie sa,
využívať zdroje informácií na opisovanie charakteristík prostredia, ich porovnávanie,
vnímať ľudí aj z iných kultúrnych oblastí.

4. Výchovné a vzdelávacie

stratégie sociálne komunikačné kompetencie

- vyjadruje sa súvisle a výstižne písomnou aj ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania,
- dokáže určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor,
- uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu,
 - rozumie rôznym typom doteraz používaných textov a bežne používaným prejavom neverbálnej komunikácie a dokáže na ne adekvátne reagovať,
 - na základnej úrovni využíva technické prostriedky medzi osobnej komunikácie,
 - chápe význam rešpektovania kultúrnej rozmanitosti, **kompetencia učiť sa učiť sa**

- získava schopnosť sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov,
- na základe poskytovaných možností uplatňuje základy rôznych techník učenia sa a efektívne si osvojuje poznatky a študijné návyky,
- vyberá a hodnotí získané informácie, spracováva ich a využíva vo svojom učení a v iných činnostiach, zlepšuje svoju vytrvalosť a iniciatívu, hodnotí svoj pokrok, akceptuje spätnú väzbu a uvedomuje si svoje rozvojové možnosti

spôsobilosť v oblasti informačných a komunikačných technológií

- prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií ***spôsobilosť učiť sa***
- dokáže pracovať samostatne s učebnicami, pracovnými zošitmi a pomôckami
- prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení ***spôsobilosť riešiť problémy***
- dokáže popísať problém
- v odôvodnených prípadoch dokáže privolať potrebnú pomoc ***osobné sociálne a občianske spôsobilosti***
- pozná svoje povinnosti, dokáže rešpektovať a prijímať príkazy kompetentných osôb

5. Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy vyučovania

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania
	Metódy a formy práce
Krajina v ktorej žijeme	Práca s textom v učebnici, motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry

Mestá a dediny	<p>Práca s textom v učebnici, motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva</p> <p>Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry</p>
Cestujeme	<p>Práca s textom v učebnici, motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva</p> <p>Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry</p>
Ako pretvárame krajinu	<p>Práca s textom v učebnici, motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva</p> <p>Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry</p>
Tradície a zvyky	<p>Práca s textom v učebnici, motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva</p> <p>Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry</p>
V súlade s prírodou	<p>Práca s textom v učebnici, motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva</p> <p>Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry</p>

Miniprojekt o vlastnom kraji	Práca s textom v učebnici, motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry
------------------------------	--

6. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Učebnice	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje (internet, knižnica, ...)
Vlastiveda 4 / Kožuchová 2011/	Slovenská republika-školský geografický atlas Encyklopédie	CD prehrávač DVD prehrávač Dataprojektor Interaktívna tabuľa	pohľadnice mapa Slovenska obrázky kroje starožitnosti	

7.

Hodnotenie a klasifikácia predmetu

Pri vyučovaní prírodovedných predmetov treba využiť vedomosti všetkých koncepcií, s ktorými učitelia boli oboznámení počas štúdií a priebežného vzdelávania, všetky metódy a formy práce, ktoré budú viesť k rastu výkonnosti a rozvoju tvorivého myslenia žiakov. V nadväznosti na jednotlivé celky, uplatňovať medzipredmetové vzťahy, pochopiť priebeh dejov a javov, ich zdôvodňovanie pomocou rozprávania a opisu svojej práce atď. Učiteľ prihliada na vývojové osobitosti a možnosti žiakov podľa ročníka.

Ústne odpovede:

Pri klasifikácii ústnych odpovedí vychádzame z Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných škôl:

Stupeň 1 /výborný/

Žiak ovláda poznatky, fakty, pojmy, definície a zákonitosti, ktoré požadujú učebné osnovy, celistvo, presne a úplne a chápe vzťahy medzi nimi. Pohotovo vykonáva požadované intelektuálne a motorické činnosti. Samostatne a tvorivo uplatňuje osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení teoretických a praktických úloh, pri výklade a hodnotení javov a zákonitostí. Myslí logicky správne, zreteľne sa u neho prejavuje samostatnosť a tvorivosť. Jeho ústny a písomný prejav je správny, presný a výstižný. Grafický prejav je presný a estetický. Výsledky jeho činnosti sú kvalitné, iba s menšími nedostatkami.

Stupeň 2 /chválitebný/

Žiak ovláda poznatky, fakty, pojmy, definície a zákonitosti, ktoré požadujú učebné osnovy, v podstate celistvo, presne a úplne. Pohotovo vykonáva požadované intelektuálne a motorické činnosti. Samostatne a produktívne alebo s menšími podnetmi učiteľa uplatňuje osvojené vedomosti a zručnosti pri riešení teoretických a praktických úloh, pri výklade a hodnotení javov a zákonitostí. Myslí správne, v jeho myslení sa prejavuje logika a tvorivosť. Ústny a písomný prejav máva menšie nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti. Kvalita výsledkov činnosti je spravidla bez podstatných nedostatkov. Grafický prejav je estetický, bez väčších nepresností.

Stupeň 3 /dobrý/

Žiak má v celistvosti, presnosti a úplnosti osvojenia poznatkov, faktov, pojmov, definícií a zákonitostí, ktoré sú predpísané učebnými osnovami, nepodstatné medzery. Pri vykonávaní požadovaných intelektuálnych a motorických činností sa prejavujú menšie nedostatky. Podstatnejšie nepresnosti a chyby vie s učiteľovou pomocou korigovať. V uplatňovaní osvojených vedomostí a zručností pri riešení teoretických a praktických úloh sa dopúšťa chýb. Uplatňuje poznatky a hodnotí javy a zákonitosti podľa podnetov učiteľa. Jeho myslenie je vcelku správne, nie je vždy

tvorivé. V ústnom a písomnom prejave má nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti, grafický prejav je menej estetický. V kvalite výsledkov jeho činnosti sú častejšie nedostatky.

Stupeň 4 /dostatočný/

Žiak má v celistvosti, presnosti a úplnosti osvojenia požadovaných vedomostí závažné medzery. Pri vykonávaní požadovaných intelektuálnych a motorických činností je málo pohotový a má väčšie nedostatky. V uplatňovaní osvojených vedomostí a zručností pri riešení teoretických a praktických úloh sa vyskytujú závažné chyby a myslenie nie je tvorivé. Jeho ústny a písomný prejav má vážne nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti. V kvalite výsledkov jeho činnosti a v grafickom prejave sa prejavujú nedostatky, grafický prejav je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby vie žiak s pomocou učiteľa korigovať.

Stupeň 5 /nedostatočný/

Žiak si neosvojil vedomosti požadované učebnými osnovami celistvo, presne a úplne, má v nich závažné a značné medzery. Jeho zručnosť vykonávať požadované intelektuálne a motorické činnosti má podstatné nedostatky. V uplatňovaní osvojených vedomostí a zručností pri riešení teoretických a praktických úloh sa vyskytujú veľmi závažné chyby. Pri výklade a hodnotení javov a zákonitostí nevie svoje vedomosti uplatniť, a to ani na podnet učiteľa. Neprejavuje samostatnosť v myslení, vyskytujú sa u neho časté logické nedostatky. V ústnom a písomnom prejave má závažné nedostatky v správaní, presnosti a výstižnosti. Kvalita výsledkov jeho činnosti a grafický prejav sú na nízkej úrovni. Závažné nedostatky a chyby nevie opraviť ani s pomocou učiteľa.

Skrátene:

1. Žiak má na **jednotku** samostatne, plynule vysvetliť tvrdenia – riešenia, pokusy a laboratórne cvičenia, preukázať pochopenie vzájomných súvislostí dejov a javov, uplatňovať medzipredmetové vzťahy opisom a rozprávaním.
2. Ak pri odpovedi je potrebné, aby učiteľ kládol žiakovi pomocné otázky, a on vie na ne odpovedať + všetko ako v bode č. 1, je klasifikovaný **dvojkou**.
3. Ak na časť otázok nevie odpovedať ani vysvetliť podstatné javy, je hodnotený **trojkou**.
4. **Štvorkou** je žiak hodnotený, ak prejavuje závažné nedostatky a medzery v základných vedomostiach, ktoré dokáže korigovať len s pomocou učiteľa.

5. **Päťku** žiak dostane, keď prejavuje závažné nevedomosti, svoje chyby nedokáže odstrániť ani s pomocou učiteľa.

Previerky:

Pre vlastivedu nie je predpísaný počet ani náplň písomných prác, učiteľ si sám naplánuje ich počet – doporučujeme písať po ukončení každého tematického celku. Vedľajšie kontrolné previerky podľa okruhov, tém, prípadne úloh – aby bola spätná väzba medzi žiakom a učiteľom. Pri nich je potrebné dodržať všetky podmienky, obsah i formu podľa štandardu a učebných osnov pre jednotlivé ročníky.

Hodnotenie previerok a didaktických testov podľa pokynov s. Albertyovej zo dňa 28. 11. 1984 /MŠK SR/

Za každú vedomosť v písomnej práci pridáme bod. Počet bodov sčítame.

Dané percentá 91%, 76%, 46%, 26% násobíme počtom bodov z písomnej práce, oddelíme 2 desatinné miesta a celé číslo správne zaokrúhlime.

Napríklad:

Ak má previerka 35 bodov:

$$1 = 35 - 32 \text{ bodov} \qquad 91.35 = 31,65 /32 \text{ bodov/}$$

$$2 = 31 - 27 \text{ bodov} \qquad 76.35 = 26,68 /27 \text{ bodov/}$$

$$3 = 26 - 16 \text{ bodov} \qquad 46.35 = 16,10 /16 \text{ bodov/}$$

$$4 = 15 - 9 \text{ bodov} \qquad 26.35 = 9,10 / 9 \text{ bodov/}$$

$$5 = 8 - \text{menej bodov}$$

Pri celkovej klasifikácii previerok a päťminútoviek, vychádzame z tabuľky Albertyovej /1984/.

Pri celkovom hodnotení žiaka v predmete musí prevažovať počet známok z ústnych odpovedí nad písomnými

8. Učebné osnovy

Oblasť: Príroda a spoločnosť

Predmet: Vlastiveda

Počet hodín v ročníku: 2 týždenne / 66 ročne

ROZPIS UČIVA PREDMETU:		Ročník: štvrtý		
Vlastiveda				

Názov tematického celku/vrátane tém	Prierezové témy	Časová dotácia	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Krajina v ktorej žijeme	Osobnostný a sociálny rozvoj, Ochrana života a zdravia, Environmentálna výchova, multikultúrna výchova, mediálna výchova, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra	10	Orientujeme sa v okolí školy Čo sme sa už naučili Časová priamka Súčasnú územnú členenie Slovenska Náš samosprávny kraj	Žiak vie opísať a rozlíšiť povrch krajiny podľa členitosti. Opíše polohu pohorí a nížin. Vymenuje a ukáže na mape naše najväčšie rieky. Vie porovnať udalosti podľa časovej priamky, určí, ktorá udalosť sa stala skôr a ktorá neskôr. Usporiada udalosti svojho života a udalosti v roku na časovej priamke. Dokáže vymenovať podľa mapy kraje SR a ukázať krajské mestá. Vyhľadá regionálne osobitosti vlastného kraja.

Mestá a dediny	Environmentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, ochrana života a	6	Život na dedine Život v meste Mestá na mape Slovenska Premeny dedín a	Z fotografií, krátkych textov a svojich skúseností vie opísať charakteristiku mesta, resp. dediny a porovnať ich výhody a nevýhody. Vie správne priradiť krajské mestá ku krajom.
----------------	---	---	--	---

	zdravia, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, dopravná výchova		miest	
Cestujeme	Mediálna výchova, dopravná výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia, environmentálna výchova, dopravná výchova, tvorba projektu a prezentačné zručnosti	10	Ako môžeme cestovať po Slovensku Spoznávame Bratislavu Spoznávame Košice Z Bratislavy do Košíc – Z Košíc do Bratislavy Ktorá preprava je najvýhodnejšia	Naučí sa vyhľadať rôzne spoje z cestovných poriadkov (z internetu), orientuje sa v cestovných poriadkoch, vie sa spýtať, hľadať alternatívne riešenia. Naučí sa pravidlá slušného správania sa v dopravnom prostriedku. Z mapy Bratislavy a dostupných materiálov (sprievodca po Bratislave, po Košiciach, z internetu...) dokáže vyhľadať významné pamiatky Bratislavy a Košíc. Pripraví plán cesty zo svojej obce do Bratislavy a do Košíc. Využíva dostupné cestovné poriadky (IKT). Dokáže sprostredkovať ostatným skúsenosti, zážitky a zaujímavosti z vlastných ciest. Vie ich prezentovať rôznymi spôsobmi.

<p>Ako pretvárame krajinu</p>	<p>Environmentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, mediálna výchova</p>	<p>8</p>	<p>Baníctvo a hutníctvo Priemysel Poľnohospodárstvo Lesníctvo</p>	<p>Vie porozprávať ako sa rozvinulo baníctvo na Slovensku a akú úlohu zohralo v našich dejinách, čím bolo významné. Odraz minulosti v súčasnosti. Dokáže opísať prácu baníka, aké nástroje používal a porovnať ako sa zmenila práca baníkov v priebehu dejín. Aké pozostatky z minulosti baníctva zostali na Slovensku. Ťažba nerastov, zlata, striebra, opálu. Ich využívanie pri tvorbe šperkov.</p>
-------------------------------	--	----------	---	--

<p>Tradície a zvyky</p>	<p>Mediálna výchova, environmentálna výchova, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia,</p>	<p>12</p>	<p>Kultúrne regióny Slovenska Rodinné zvyky a tradície Roztancované Slovensko Život v stredovekom meste Život roľníkov v dávnej minulosti Skanzeny</p>	<p>Získa poznatky o historických regiónoch Slovenska, vie zaradiť zvyky a tradície do príslušných regiónov, na základe poznatkov zo skanzenov a iných zdrojov. Opíše charakteristické znaky života ľudí v minulosti a porovnať so životom v súčasnosti. Používa k tomu obrázky, informácie z kníh, časopisov, filmov, ľudovú slovesnosť.</p>
-------------------------	---	-----------	--	--

<p>V súlade s prírodou</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, environmentálna výchova, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, ochrana života a zdravia,</p>	<p>16</p>	<p>Členitosť krajiny Ideme do hôr Povešť o Kráľovej holi a Kriváni Vodstvo v krajine Plavíme sa po Dunaji a Dunajci Chránime vodné zdroje</p>	<p>Pozná základy ochrany prírody a ochrany zdravia. Zásady bezpečného pohybu v horskom prostredí. Porovnáva na základe informácií z rôznych zdrojov (fotografie, rozprávanie, text), ako ľudia trávil voľný čas v prírode v minulosti a dnes. Vie zaujať vlastný postoj k dnešnému tráveniu voľného času – ako turizmus ovplyvňuje prírodu. Reprodukujú obsah povesti vlastnými slovami a na jej základe vytvorí krátku dramatizáciu.</p> <p>Dokáže opísať rôzne podoby, ktoré môže mať rieka. Posúdi ako človek technológiami ovplyvňuje tok riek. Podľa mapy vie ukázať oblasti jazier. Opíše v čom je výnimočný gejzír. Vie opísať vybrané úseky Dunaja, čím sú zaujímavé, opíše vybrané úseky Dunajca, porovnať ich s úsekmi Dunaja. Vie vysvetliť rozdiel medzi prírodnou zaujímavosťou a zaujímavosťou vytvorenou človekom, uvedie príklady a vie povedať svoj názor na ňu, v čom sa páči, resp. nepáči.</p>
----------------------------	---	-----------	--	--

<p>Miniprojekt o vlastnom kraji</p>	<p>Multikultúrna výchova, mediálna výchova, Tvorba projektu a prezentačné zručnosti</p>	<p>4</p>	<p>Dokázat spracovať miniprojekt.</p>	<p>Dokáže spracovať miniprojekt.</p>
-------------------------------------	---	----------	---------------------------------------	--------------------------------------

Vypracovala: A. Horáková, 2021